

به نام خدا

آینده نگری با نوآوری در آموزش

مولفان :

محجوب عزیزپور

زیبا سلطانی

انتشارات کتاب رسان ایده

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه : عزیزپور، محجوب، ۱۳۶۸-
عنوان و نام پدیدآور : آینده نگری با نوآوری در آموزش / مولفان محجوب عزیزپور، زیبا
سلطانی.
مشخصات نشر : انتشارات کتاب رسان ایده، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری : ۱۰۰ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۵۴۹-۸-۴
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۰۰ - ۹۹.
موضوع : آینده نگری - نوآوری - آموزش
شناسه افزوده : سلطانی، زیبا، ۱۳۵۶
رده بندی کنگره : BF۷۳۲
رده بندی دیویی : ۱۵۶/۳
شماره کتابشناسی ملی : ۹۴۹۸۰۲۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

نام کتاب : آینده نگری با نوآوری در آموزش
مولفان : محجوب عزیزپور - زیبا سلطانی
ناشر : انتشارات کتاب رسان ایده
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ : ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۲
چاپ : زبرجد
قیمت : ۱۰۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان :
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۵۴۹-۸-۴
تلفن مرکز بخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	مقدمه
۸	تدریس و آموزش
۱۱	طراحی نو
۱۱	مراحل طراحی
۱۲	فرآیند آموزش
۱۴	کارهای مدرس
۱۴	مدل های تدریس
۱۸	گانیه
۲۳	آموزش فعال چیست؟
۲۳	مزایای آموزش فعال
۲۴	تفاوت ها
۲۵	انواع آموزش
۳۳	الگوی عمومی آموزش
۳۴	شیوه های درست آموزش
۳۵	شناخت الگوها
۳۷	فراگیران
۳۸	ویژگی های آموزش مناسب
۳۹	یادگیری از طریق مشاوره
۴۳	روش های مدرن
۴۵	روش آزمایشی
۴۹	مراحل مباحثه
۵۰	ساخت شناختی چیست؟
۵۱	یادگیری معنادار چیست؟
۵۱	ویژگیهای الگوی پیش سازمان دهنده
۵۲	محاسن و محدودیتهای الگوی پیش سازمان دهنده
۵۲	روش های آموزش انفرادی

- اهداف آموزش انفرادی.....۵۳
- مبانی نظری.....۵۶
- دیدگاه های مختلف تدریس.....۵۷
- برخی دیگر از انواع روش های آموزش.....۵۸
- مقایسه روش ها.....۶۲
- معرفی الگوی تدریس دریافت مفهوم.....۶۲
- مقایسه ی آموزش در کشورهای آلمان، ژاپن، آمریکا و ایران.....۶۳
- آیا با روش و دانش دیروز می توان دانش آموزان امروز را برای آینده آموزش داد؟.....۶۷
- خانواده الگوهای اجتماعی در آموزش.....۶۹
- ساخت گرایی.....۷۴
- مقدمه ای در ضرورت بحث آموزش.....۷۶
- تاریخچه تکوین آموزش.....۷۷
- آموزش نوین چیست؟.....۸۰
- روش های آموزش همچنان در حال تکامل هستند.....۸۱
- تمایز در یادگیری چیست؟.....۸۱
- ۱۸ روش آموزش نوین.....۸۲
- چرا پیاده سازی روش آموزش نوین مهم است؟.....۹۲
- بهترین روش آموزش نوین برای فعال شدن دانش آموزان در کلاس.....۹۴
- افزایش کیفیت آموزش با روش حل مسئله.....۹۴
- بهترین روش آموزش نوین برای افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان.....۹۵
- آموزش مهارت های زندگی با استفاده از روش ایفای نقش.....۹۶
- افزایش کیفیت آموزش با روش گردش علمی.....۹۶
- استفاده از حس کنجکاوی دانش آموزان برای افزایش کیفیت آموزش.....۹۶
- روش آموزش به وسیله ی رایانه.....۹۷
- تأثیر مربی در روش های آموزش جدید.....۹۷
- منابع و مآخذ.....۹۹

مقدمه

گستره ترقی و پیشرفت فناوری از دیگر فعالیت‌های اقتصادی و فرهنگی بسیار سریع‌تر و گسترده‌تر بوده تا جایی که ظهور و بروز آن در مراکز آموزشی، عرصه را برای فعالیت‌های شیوه‌های سنتی آموزشی کاملاً محدود و بسته کرده است. همچنین گسترش رسانه‌های جمعی و همگانی چون اینترنت در میان اقشار مختلف جامعه، زمینه آموزشی مبتنی بر فضای مجازی و سایبری را تشدید کرده است. لذا فرهنگ یاددهی و یادگیری در نظام آموزشی خواسته یا ناخواسته تحول‌پذیر خواهد شد و این تغییر و تحول باید قدم به قدم با تفکر و درایت باشد و ورود به این عرصه، نوع جدیدی از آموزش را می‌طلبد که با آموزش سنتی هم‌خوانی ندارد. در حال حاضر بسیاری از کشورهای دنیا به تأسیس مدارس الکترونیکی یا مدارس هوشمند دست زده‌اند که با فراگیران و تحولات عصر حاضر تطبیق دارد. مدارس هوشمند از دستاوردهای مهم توسعه فناوری اطلاعات در برنامه‌های آموزش و پرورش است که فواید و آثار و نتایج آن نه فقط در محیط آموزشی تأثیرات خود را خواهد داشت بلکه تحولی نوین همراه با تجارب واقعی محیط زندگی دانش‌آموزان و فردای آن‌ها خواهد بود، لذا این کتاب به بررسی اهمیت نوآوری و آینده‌نگری در آموزش پرداخته است.

با توجه به این‌که فرهنگ دهخدا و معین، تدریس را به معنای درس دادن تعریف کرده‌اند، می‌توان نتیجه گرفت که تدریس فعالیتی انفرادی نیست و ضروری است که در این فعالیت حتماً دو نفر حضور داشته باشند.

به عبارت دیگر در این فعالیت ابتدا حضور فیزیکی و یا مجازی (که امروزه به دلیل کرونا اتفاق افتاده) کافی نیست. بلکه هم مدرس و هم مخاطب باید همواره در تلاش باشند تا با ارتقا سطح خود بتوانند به بهترین نتایج برسند.

در نتیجه منظور از تدریس ایجاد محرک در شاگرد و فراهم نمودن شرایط لازم برای یادگیری درس است. بنابراین می‌توان گفت که تدریس یک فعالیت و یا یک جریان است زیرا تشکیل شده از مراحل ماند:

منظم بودن: درس دادن باید با اصول و نظم خاصی اجرا شود. در غیر این صورت مخاطب از روش تدریس ناراضی خواهد بود.

تعامل داشتن: باید بین مدرس و مخاطب تعامل برقرار شود تا دو طرف صحبت‌های یکدیگر را متوجه شوند و به بهترین نتیجه برسند.

هدف داشتن: مدرس باید تدریسی که انجام می‌دهد، هدف داشته باشید و مخاطب نیز باید طبق هدفی که برای خود تعیین کرده است، زمان بگذارد تا آموزش‌ها موثر واقع شوند.

از تدریس، همانند یادگیری، تعریف‌های مختلفی ارائه شده است. بعضی، تدریس را «بیان صریح معلم درباره آنچه باید یاد گرفته شود» می‌دانند و گروهی دیگر تدریس را «همورزی متقابلی می‌دانند که بین معلم، دانش آموز و محتوا در کلاس درس جریان دارد.» عده‌ی زیادی از مربیان و متخصصان آموزش و پرورش، تدریس را «فراهم آوردن موقعیت و فرصتهایی که یادگیری دانش آموزان را تسهیل کند»، نامیده اند.

از بررسی مجموعه‌ی تعاریف ارائه شده می‌توان نتیجه گرفت که «تدریس، فعالیتی تعاملی و منظم و هدفمند بین معلم و دانش آموز به منظور تسهیل یادگیری است.»

عوامل اصلی چنین فعالیتی عبارتند از: طراحی، اجرا و ارزشیابی. طراحی پایه و اساس اصلی این فرآیند است که دو عامل دیگر یعنی اجرا و ارزشیابی بر آن استوار هستند و تحقق مطلوب آنها وابسته به کیفیت طراحی آموزشی است.

• درس دادن، انتقال دانش، ایجاد آگاهی بیشتر، شکل دهی معرفت و دانش....

• تدریس فرآیندی از اعمال است که با هدف یادگیری صورت می‌گیرد (اسمیت ۱۹۶۰)

• تدریس، موفقیت در انجام فعالیتهای مدرس در امر یادگیری فراگیران است که کل یا قسمتی از موضوع مورد نظر را یاد بگیرند.

• فعالیتهای مدرس شامل فعالیتهای منطقی logical acts، اعمال راهبردی strategically acts و اعمال اداری institutional acts است.

سابقاً تدریس را درس دادن یا انتقال معلومات و تجارب معین از ذهن معلم به ذهن دانش آموزان تعریف می کردند. بر اساس این تعریف، وقتی معلم وارد کلاس می شد به فعالیت و سخن گفتن می پرداخت و فراگیران جز گوش دادن و اجرای دستورها و یا انجام تکالیف تحمیلی او، وظیفه و نقشی نداشتند؛ لیکن امروزه تدریس را تحریک، راهنمایی، سازمان دادن یا درگیری فراگیران تعریف می کنند از این رو معلم درس را با سؤال شروع می کند مهمترین فرق این تعریف با تعریف قبلی، این است که در تعریف اخیر، معلم فقط نقش محرک و راهنما و سازمان دهنده دارد و فراگیر است که باید فعالیت کند؛ زیرا یادگیری وقتی درست انجام می گیرد که با فعالیت یادگیرنده همراه باشد و یادگیری مطمئن و مؤثر، تنها هنگامی امکان پذیر است که یادگیرنده شخصاً فعالیت کند.

از طرف دیگر در تدریس به این معنا، معلم نقش ضبط صوت متحرک را ایفا نمی کند بلکه وظیفه سنگین تر راهنمایی و سازماندهی را به عهده دارد. تدریس اثر بخش، یادگیری معنادار را نتیجه می دهد؛ یعنی یادگیری، وقتی اتفاق می افتد که برای فراگیران کاملاً معنادار باشد و یادگیری در صورتی معنادار خواهد بود که فراگیران علاوه بر شناخت مفاهیم و ارزش آن شخصاً در امر یادگیری سهیم بوده و نسبت به آن موضوع احساس نیاز نمایند.

روش تدریس: بنابر آنچه ذکر شد روش تدریس عبارت است از: راه منظم، قاعده مند و منطقی برای ارائه درس.

به عبارت دیگر روش تدریس مجموعه فعالیت های برنامه ریزی شده ای است که در نهایت نه برای ارائه تدریس بهتر، بلکه برای یادگیری بهتر به کار می رود. بنابراین هر

الگوی تدریس در واقع یک الگوی یادگیری است که به توسعه سبک های برخورد فراگیران با مسایل، کمک می کند.

تدریس یک فعالیت آگاهانه است که بر اساس هدفی مشخص انجام می شود. در ادامه ۴ ویژگی خاصی که در تعریف این واژه وجود دارد را بیان می کنم:

وجود تعامل میان مدرس و مخاطبان،

انجام فعالیتها بر اساس اهداف معین و از پیش تعیین شده،

طراحی منظم نحوه تدریس با توجه به موقعیت و امکانات،

و ایجاد فرصت و شرایط مناسب برای آسان تر شدن یادگیری.

تدریس جزئی از تربیت است. در ادامه تعریفهای چند تن از بزرگان تعلیم و تربیت در مورد تدریس را می نویسیم تا بهتر بتوانید به اهمیت این واژه پی ببرید.

رندی گیج (منتقد، نویسنده و سخنران)

هر فعالیتی از جانب یک فرد، که به منظور تسهیل یادگیری فرد دیگری انجام می پذیرد.

براون (نویسنده بریتانیایی)

درس دادن هر چه باشد، تلاشی است چند جانبه که شامل اطلاع رسانی، پرسش و پاسخ، توضیح، گوش دادن، تشویق، تعریف و مجموعه ای از فعالیت های اساسی دیگر می شود.

آنچه حرفه معلمی و تدریس را از دیگر حرفه ها متمایز می کند، این است که مخاطبان اطلاعاتی که لازم دارند را به درستی کسب کنند.

تدریس و آموزش

مدرسان و معلمان در حرفه تدریس با متغیرها و عواملی مواجه می شوند که باید بتوانند با دست کاری، کنترل و تغییر آنها شرایطی را به وجود آورند تا روند یادگیری و آموزش ایجاد شود.

شناخت متغیرها و عوامل مختلف باعث می‌شود تا مدرسان بتوانند در تعیین و تنظیم برنامه‌ها و اهداف‌شان تصمیمات آگاهانه‌تری بگیرند. این عوامل عبارتند از:

۱- مدرس

مدرس مهم‌ترین عنصر در مبحث یادگیری و آموزش است. زیرا تنها مدرس است که می‌تواند با اطلاعات و درکی که دارد، تمام نواقص و کمبودهای آموزش و امکانات موجود را برطرف کند.

به همین دلیل مهم‌ترین عامل در تدریس، میزان شخصیت و علم مدرس است و از این دو نیز مهم‌تر شخصیت او است. زیرا در شرایط یادگیری و تغییر تفکر شاگردان و مخاطبان تاثیر بسزایی می‌گذارد. مدرسان باید علاوه بر موضوع تدریس، به موضوعات دیگر نیز توجه کنند مانند شناخت مخاطبان، وضعیت محیط تدریس، همدردی و درک مخاطبان و....

این نکته را همواره به یاد داشته باشید که شخصیت شما در درجه اول مورد توجه مخاطبان قرار می‌گیرد و در درجه دوم میزان علم و سواد شما. زیرا مخاطبان تان زمانی می‌توانند با شما ارتباط مؤثر برقرار کنند که بتوانند به شخصیت تان اعتماد کنند.

۲- مخاطب

مهم‌ترین وظیفه معلم این است که شخصیت و ویژگی‌های شخصیتی مخاطبانش را بشناسد تا بتواند در برابر آن‌ها بهترین عملکرد را داشته باشد.

زیرا فرایند رشد، علاقه، میزان انگیزه، بلوغ عاطفی، تجارب گذشته، فعالیت‌های اجتماعی، میزان هوش و... مخاطبان در روش کار مدرس تاثیر می‌گذارد. اگر مدرسان به این عامل توجهی نداشته باشند و گمان کنند که بدون رسیدن به شناخت کافی می‌توانند به موفقیت برسند، در برقراری ارتباط با مخاطب با مشکل مواجه خواهند شد.